

ארגון רבני צהר

היהדות של כולנו



"הופעת בכורה" | על הורים וילדים בכורים

יצא לכם לפעמים לפגוש אדם ולנסות לנחש האם הוא ילד יחיד, ילד סנדוויץ', הקטן או הבכור? האם חשבתם פעם כיצד יתכן שאת או אתה מתארים את אותה הילדות, כל כך אחרת מאשר אחיכם או אחיותיכם? האם גם אתכם מפתיע ומדהים לא פעם לראות כיצד ילדים שגדלו באותה משפחה ממש, אצל אותם הורים במערכות חינוך דומות ונחשפו בגדול לחוויות דומות, כה שונים זה מזה, רואים את העולם ופועלים בו באופן כה אחר?

בשלב הגדילה וההתפתחות אין דבר אשר משפיע עלינו יותר מאשר יחסינו עם המשפחה, עם ההורים ועם האחים. גם מיקומו במשפחה (הסדר בו נולדנו), בנוסף לפרמטרים נוספים, אחראי על הבדלים אלו. המיקום מעצב את האישיות ומשפיע על האופן בו אנו תופסים את עצמנו, אנשים אחרים, את העולם והחיים בכלל.

"האח הגדול"

בכורים - אומרים עליהם שהם לא אוהבים הפתעות, שהם פרפקציוניסטים, שאפשר לסמוך עליהם, שהם מצפוניים, מעורכי הרשימות, מאורגנים, מנהיגים טבעיים, ביקורתיים, רציניים, לוגיים, ובעלי הפוטנציאל הרב ביותר מבין האחים להצליח.

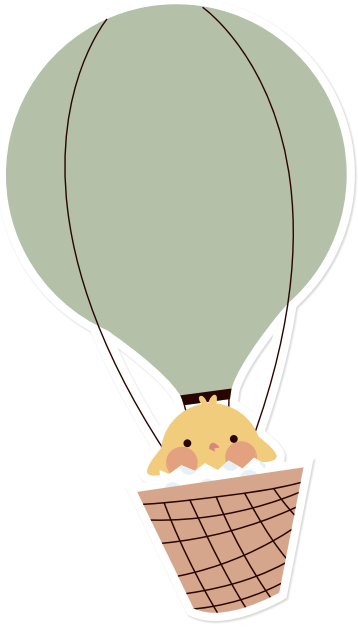
איזה מרכיב בביוגרפיה של בכור אחראי לפרופיל שמאפיין חלק גדול ומשמעותי מהבכורים, גם אם כמוזן לא את כולם, ומשפיע על עתידו?

הנה כמה פרשנויות היכולות להסביר חלק מהתמונה:

ילד בכור, כמו הפרי הראשון בכרם כמו היצירה הראשונה של אמן, הוא זה שהופך את הוריו להורים. מולו הם מבררים את הזהות ההורית שלהם. הוא החוויה הראשונה שלהם שמחזירה אותם לזיכרונות ולקשר עם הוריהם.

בכורים ראשונים בכל, מפלסים את הדרך לאלו שיבואו אחריהם. ראשונים להתגייס, ללמוד באקדמיה. לא פעם הבכור הוא שמנהל מו"מ על שעת החזרה הביתה מבילוי ואילו האחיות והאחים הבאים כבר פחות.

גם היחס לילד והציפיות ממנו משתנות פעמים רבות בהתאם למיקום בסדר המשפחתי. על כתפי הילד הבכור עשוי ההורה להשליך את התקוות והמאוים הלא ממומשים שלו ובכל מקרה יש עליו לחץ גדול יותר להיות הכי הכי.



צהר

ארגון רבני צהר היהדות של כולנו

מסתבר שלילדים בכורים יש סיכוי להגיע להישגים גדולים יותר, הן בגלל רמת הפניות הגבוהה יחסית של ההורים, והן בגלל שאיפת ההורים 'לעשות זאת' הכי טוב שאפשר. עם לידת האח או האחות הצעירים יותר, הם מודחים מ'גן עדן', והופכים מהר יחסית למבוגר קטן שמצפים ממנו לשיתוף פעולה. בכך למעשה מחזקים ההורים עוד יותר את הציפיה מהבכור ואת הנטייה שלו להיות שקול, מוביל ולקחת אחריות. אחים בכורים נוטים להיות יותר ממושמעים ואחראים מאחיהם ויבחרו בבגרותם בקריירות יציבות ורווחיות מבחינה כלכלית. ובדרך כלל גם שמרניות יותר כגון רואי חשבון או רופאים. מול יותר יצירתיות בבני הזקונים.

במהלך התפתחות תקינה וטבעית הילד עובר תהליך של תלות פוחתת בהוריו, אך דווקא את הילד הבכור, לפני לידת מספר שתיים, לא תמיד קל להורים לשחרר. פעמים משום שאין להם עדיין מספיק ידע לגבי הצרכים ההתפתחותיים המשתנים של ילדם או שפשוט אין למי להשוות. וגם משום שהבכור יכול לקבל מענה מהיר ומוחלט לצרכיו, לעומת זאת הילד השני נולד לתוך סיטואציה מובהקת בה 'אמא' לא רק שלו.

"כא הקודם צאכה"

כמה טיפים ומחשבות(מתוך רבים), מתאימים לכל גיל אך בעיקר כדאי ליישם ולזכור בחינוך וגידול ילד או ילדה בכורים בגילאים צעירים וגם מאוחר יותר:

1. בתקשורת עם הילד הבכור, כדאי להיזהר מלחזק את הנטייה הטבעית שלו לפרפקציוניזם, להימנע מלהשתמש במילים 'צריך', כשבכור שומע את המילים 'צריך מישהו', עבורו זה כמו להניף דגל אדום בפני שור. הוא שומע זאת כקריאה פרטית, יש לו נטייה להיות ילד מרצה ואחר כך מבוגר מרצה, ל'הסתדר' העיקר שכולם יהיו מרוצים.
2. הבכור זקוק להכרה במקומו כבכור. לקבל גם פריווילגיות כ'גדול' בצד תפקידי האחריות המתרבים.
3. כשמצטרפים עוד ילדים במשפחה, עשוי הבכור לחוש כי הוריו פחות מתעניינים בחייו מאחר והם עסוקים עם ילדיהם הצעירים יותר. קחו זמן הורה-ילד פרטי וצאו והקדישו זמן פרטי רק עבורו.
4. בגיל מבוגר יותר שימו לב לא להפוך אותו לבייביסיטר האוטומטי שלכם. בדקו איתו קודם אם לוח הזמנים שלו או שלה מאפשר זאת.
5. ככל שהוא גדל שימו לב לא להעמיס עליו יותר אחריות מהילדים האחרים. כל אחד לפי יכולתו פזרו את המשימות גם לאחים האחרים ברגע שהם מסוגלים לקחת אותם על עצמם. בכורה זה לא עונש.
6. אל תמהרו לתקן אותו. אם מקריא בפניכם ומתקשה במילה, אל תמהו לקפוץ עם התיקון הבכור רגיש מאד לביקורת. תנו לו להשמיע את המילה ותנו עזרה רק כאשר התבקשתם.



ארגון רבני צהר היהדות של כולנו



בְּלֵהֶט אַחַר הַצְּהָרִים שֶׁל אֲמָצַע אוֹגוֹסְט
בְּשִׁמְיָנִי בְּחֹדֶשׁ אָב, שְׁנַת אֲלָפִים וְחָמֵשׁ
יִלְדָתִי אֶת הָאֵמָא שֶׁהִפְכֵתִי לְהִיּוֹת
בְּזָכוֹת הַתִּינוּק שְׁהֵיִיתָ
תָּמַר עֵנְבֵר-שַׁחַם

מתוך האתר של תמר

בהצלחה!

מקורות:

- THE BIRTH ORDER BOOK by Kevin Leman
- ילדי הביכורים: מה אנו יודעים על אחים בכורים במשפחה? אתר בטיפולנט
- ילדים בכורים הכי מוצלחים? להורים נח לחשוב כך עדה אופיר 16, Ynet, ספטמבר 2020

